

Дорошенко Т. А., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Корнєєв Ю.В., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Сьогодні в нашій країні збереження існуючої екосистеми є надзвичайно гострим питанням і потребує державного захисту. Тому з метою забезпечення такого захисту в нашій країні були введені певні правила стосовно екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища, за порушення яких, цілком логічно, настає юридична відповідальність.

Відповідальність за порушення екологічного законодавства є важливою складовою правового забезпечення екологічної безпеки, раціонального природокористування, відтворення екологічних об'єктів і охорони навколишнього природного середовища. Шляхом її застосування реалізується державний примус до виконання екологічних вимог [1, с. 132].

Чинне екологічне законодавство України закріплює традиційно чотири види юридичної відповідальності: дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову і кримінальну відповідальність. Основною ж підставою для застосування інституту та правового механізму такої відповідальності є вчинене суб'єктом діяння, яке посягає на екологічний правопорядок і заподіює шкоду об'єктам навколишнього природного середовища – екологічне правопорушення [1, с. 133].

Найбільш поширена у нас адміністративна відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Проте ми звернемо увагу на найсуворіший вид відповідальності, а саме – кримінальний. Правові засади цього виду відповідальності передбачені Кримінальним кодексом (КК) України. Вона настає за вчинення екологічного злочину. Під ним розуміється суспільно-небезпечні діяння, які посягають на право громадян і суспільства на екологічну безпеку, на безпечне для життя і здоров'я навколишнє середовище, встановлений порядок використання природних ресурсів. У випадках, коли встановлені екологічні правопорушення мають ознаки злочину, органи (посадові особи), що здійснюють контроль і нагляд у галузі охорони навколишнього природного середовища, мають направляти відповідні матеріали у правоохоронні органи для вирішення питання про притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності [2, с. 152].

Основною метою кримінальної відповідальності за екологічні злочини є забезпечення виконання правил охорони навколишнього природного середовища та раціонального природокористування, захист екологічних прав та інтересів громадян.

Згідно положень статей КК, кримінальні покарання застосовуються за велику, значну шкоду, завдану державі або окремим природним об'єктам, за протиправні діяння у сфері екології, вчинювані систематично, вчинені повторно або раніше судими особами, а також пов'язані з жорстоким поводженням з дикими тваринами, що спричинило їх загибель або каліцтво, і звичайно ж, за екологічне правопорушення, що: а) заподіяло шкоду здоров'ю людей; б) завідомо могло спричинити людські жертви чи інші тяжкі наслідки; в) призвело до загибелі людей [3].

Оскільки підставою застосування кримінальної відповідальності у галузі екології є екологічні злочини, то кримінальна відповідальність передбачає за їх скоєння більш суворе покарання, застосування до порушників більш суворих санкцій, ніж передбачені іншими видами юридичної відповідальності у галузі екології.

Відповідно до КК це такі види покарань: штраф (значно більшого розміру, ніж застосовуваний як адміністративно-правова санкція), виправні роботи, позбавлення волі. Вид та міра покарання залежить від ступеня суспільної небезпеки скоєного екологічного злочину і встановлюється постановою суду. Наприклад, забруднення атмосферного повітря промисловими та іншими шкідливими речовинами, якщо вони призвели до захворювання людей, масового знищення об'єктів тваринного і рослинного світу або розмір заподіяних збитків перевищує тисячу мінімальних розмірів заробітної плати, — караються позбавленням волі на строк до п'яти років [3].

Притягнення до кримінальної відповідальності не звільняє винних осіб від відшкодування заподіяної шкоди. Поряд із запровадженням плати за забруднення довкілля в межах, встановлених дозволами, екологічними нормативами, відшкодування шкоди також є своєрідним засобом реалізації міжнародно-правового принципу – «забруднювач платить», який закріплений у статті 66 Конституції України [2, с. 152].

Однак, оцінюючи практику застосування кримінальної відповідальності за екологічні злочини, фахівці відзначають її низьку ефективність. Так, кримінальні справи з найбільш масових і небезпечних порушень – забрудненнях водного та повітряного басейнів складають 0,96% від загального числа екологічних злочинів, забрудненні землі – 0,75%. Застосовуються в основному норми про відповідальність за злочини та інші правопорушення, пов'язані з незаконним захопленням природних ресурсів (браконьєрство, незаконна порубка лісу, незаконна розробка надр) [4].

Отже, законодавством України встановлено різні види юридичної

відповідальність за екологічні правопорушення. Проте, вони не здатні цілком забезпечити відшкодування екологічної шкоди та відновити порушений екологічний правопорядок. Щодо кримінальної відповідальності, то, на разі, ми спостерігаємо різку невідповідність кількості осіб, які притягуються до кримінальної відповідальності за екологічні злочини і кількості осіб, засуджених за них. Потребує суттєвого покращення якості слідства у справах про екологічні злочини. Адже, майже кожна четверта-п'ята справа необґрунтовано припиняється. При призначенні покарання суди нерідко допускають необґрунтовані пом'якшення покарання до осіб, які вчинили небезпечні екологічні злочини.

Література

1. Гетьман А. П. Екологічне право України: підруч. / А. П. Гетьман, М. В. Шульга – Х.: Право, 2009. – 327 с.
2. Сарапіна М. В. Забезпечення екологічної безпеки: курс лекцій / укладач: М. В. Сарапіна. – Х.: НУЦЗУ, 2015. – 195 с.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341> -14
4. Циганок Л. Відповідальність за порушення екологічного законодавства [Електронний ресурс] / Л. Циганок, О. Ванюрський// Екологія підприємства: провідне екологічне видання. – 2017. – № 8. – Режим доступу: <http://ecolog-ua.com/articles/vidpovidalnist-za-porushennya-ekologichnogo-zakonodavstva-2017>

УДК 339.9 (477)(043.2)

Єремєєва А. М., студентка,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна
Науковий керівник: Дмитрук І. М., к.ю.н., доцент

РОЛЬ УКРАЇНИ У ТРАНСКОРДОННОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ З КРАЇНАМИ ЄВРОПИ

Транскордонне співробітництво – спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

Основним законодавчим документом в сфері міжрегіональної співпраці в Україні є Закон «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 р. № 1861-IV [1]. На основі чинних нормативно-правових